

Alkmaar investeert in vergroening en biodiversiteit

Roadshow Vergroenen en Biodiversiteit leidt langs Bonte Berm en klimaatadaptieve parkeeroplossingen

‘Waar kansen zijn, benutten we ze’, zegt Jort Bos van Stadswerk072, het bedrijf voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte van gemeente Alkmaar. Stadswerk072 heeft opdracht gekregen om Alkmaar te vergroenen met bijzondere aandacht voor biodiversiteit. ‘Gebieden die stevig in ontwikkeling zijn, bieden natuurlijk altijd veel ruimte voor vergroening. Maar ook de andere stadsdelen krijgen aandacht. We laten nergens kansen liggen.’ Stad+Groen heeft zich aangesloten bij een roadshow langs een aantal verschillende vergroeningsprojecten in de stad.

Auteur: Paul van der Sneppen

In Alkmaar zijn genoeg kansen voor vergroening. Foto's laten zien hoe de verschillende stadsdelen eruitzagen voordat ze door Stadswerk072 onder handen zijn genomen. Ze tonen een stenig, vaak weinig aantrekkelijk, straatbeeld. Het naoorlogse Alkmaar heeft een stormachtige groei doorgemaakt. In de jaren 70 is de stad aangewezen als groeikern. Alkmaar moest dienen als overloopgebied voor de uit zijn voegen barstende hoofdstad. Geheel volgens de tijdgeest is er in die jaren veel en snel gebouwd. Daarbij was er vooral aandacht voor het ontsluiten van de stad voor autoverkeer. Stenen en asfalt dus. Stadsgroen kwam op de laatste plaats.

De laatste stenige sporen van de die tijd worden nu weggepoetst als het aan de gemeente ligt. Klimaatadaptatie en biodiversiteit bepalen nu de agenda. Zo worden er wilde bloemen ingezaaid. Voorheen strak gemaaide grasvelden worden omgevormd tot bloemrijk gras. Faunatunnels verbinden natuurgebieden met elkaar en overal in de stad verschijnen insectenhôtels.

Bos neemt zijn gasten op sleeptouw langs een aantal pareltjes uit het vergroeningsproject. Stadswerk072 schuwt experimenten niet. Vergroenen met het veranderende klimaat in gedachten vraagt immers ook om innovatie. ‘Er zijn soms onderdelen bij die ik wel spannend vind’, zegt Bos daarover.

Jort Bos van Stadswerk072

Klimaatadaptieve parkeerplaats

Hij heeft het dan onder meer over de Aquaparkers die gebruikt gaan worden op het Urkplein. Ze worden door leverancier Morssinkhof Infra aangeprezen als dé klimaatadaptieve parkeeroplossing voor het creëren van waterberging en bodeminfiltratie. Het gaat om een waterbufferende parkeerplaats die bij extreme regenval het water opvangt en tijdelijk onder de grond opslaat.

De open structuur van de betonplaat zorgt voor waterinfiltratie. De ruime uitsparingen in de betonplaat geven water de ruimte om snel

Daar moet de Aquaparker dus een eind aan maken. Van de planten in de parkeerplaats wordt verwacht dat ze zeer onderhoudsarm zijn. 'De planten zijn op hun hardheid geselecteerd. Dat maakt ze ook onderhoudsarm.' Planten die in aanmerking komen voor toepassing in de Aquaparker zijn onder meer loopkalmille, kruiptijm, stekelnootje, sedum, het koperknopje of combinaties van deze kruiden.

Waterbuffering

De waterbuffering vindt plaats onder de betonnen parkeerplaat. Die rust op een waterdoorlatende substraatlaag waarin de planten goed

keerplaatsen bij, maar hier is het andersom. De buurt zit helemaal niet verlegen om meer parkeerruimte. De bestaande ruimte werd nauwelijks gebruikt. Er is genoeg plaats over voor groen, veel groen.'

Bomenbestand

Op het riante plein wordt nu hard gewerkt aan de herinrichting. Er zijn veertien bomen gekapt, twintig behouden en er worden 55 bomen teruggeplant. Enkele kastanjes moesten wijken omdat ze ten prooi zijn gevallen aan de kastanriebloedingsziekte. Om het bomenbestand hier sterker te maken en de biodiversiteit te vergroten, worden er maar liefst achttien verschillende boomsoorten teruggezet. 'Je ziet hier straks van alles door elkaar heen, beverde bomen, hoogstambomen en meerstammige bomen.' Een gevarieerd bomenbestand is ook te vinden op het Arkplein. Daar worden de gasten van Bos opgewacht door vertegenwoordigers van Boomkwekerij Ebben. Het plein ligt tussen woningen en heeft twee jaar geleden een grote transformatie ondergaan van stenige buurtvoorziening naar een weelderige tuin, met daarin onder meer verschillende soorten Japanse bomen.

Biodiversiteit

Ook hier staat het versterken van de natuur door biodiversiteit centraal. Stadswerk072 en Ebben hebben ervoor gekozen om hier tenminste vijf verschillende Japanse boomsoorten te plaatsen. 'Het belangrijkste doel is om zo bijen, vlinders en andere insecten de kans te geven om langer te profiteren van de bloesem', legt Bos uit. 'Er stonden hier al een paar kersenbo-

'Verlengen van de bloeitijd geeft langer siereffect en voegt ecologische waarde toe'

in de ondergrond te trekken en bieden diverse plantsoorten een goede groeiplaats. De beplanting bestaat voornamelijk uit kruidenplanten. Ze moeten door auto's overreden kunnen worden, bestand zijn tegen zowel droogte als extreme regenval en tegen strooizout in de winter.

Bos is vooral benieuwd of de planten in de Aquaparker het goed gaan doen. 'Toch willen we dit een kans geven. Als je open tegels neerlegt op plaatsen waar veel geparkeerd wordt, dan komt daar nauwelijks of geen gras in. Je moet dan heel veel tijd en energie steken in het bevorderen van de grasgroei op die parkeerplekken.'

kunnen wortelen. Daaronder bevindt zich een waterbuffer en onderpakket. Het onderpakket kan afhankelijk van de lokale omstandigheden bestaan uit steenwol, kunststof kratten, grind, bomengranulaat of een grof gesteente. Het Urkplein is het grootste vergroeningsproject dat Stadswerk072 in Alkmaar ter hand heeft genomen. Alles bij elkaar wordt er 3.500 vierkante meter op de schop genomen. 'Het zag er hier groezelig uit', vertelt Bos. 'Denk aan kapotte auto's, vuilniszakken en zwerfvuil. Het Urkplein was eigenlijk één grote parkeerplaats. Er waren tussen de 32 en 48 parkeerplaatsen. Meestal willen buurtbewoners er meer par-

Informatiepanelen over De Bonte Berm

De Aquaparker als klimaatadaptieve parkeeroplossing

Vijf verschillende Japanse boomsoorten zorgen voor langere bloeitijd en meer biodiversiteit

De Bonte Berm staat tot in het najaar in bloei

men. Die bloeien vrij vroeg in het jaar. We hebben daarom met Ebben gezocht naar soorten die iets later in bloei komen. Dat geeft een langer siereffect en is beter voor de biodiversiteit.' Precies die twee doelstellingen, de uitgerekte siertijd en het vergroten van de biodiversiteit, hebben bollenkwekerij JUB Holland ertoe gezet om het concept *De Bonte Berm* te ontwikkelen. Directeur Robbert Uittenboogaart en salesmedewerker Job van Eeden wachten de Roadshow-gasten op aan het Frans Coenenpad,

een pad langs een gracht in de Vinex-wijk Vroonermeer, waarlangs zich een rijke schakering van kleurige bermbloemen uitstrekt. Die berm blijft tot in september bloeiende planten tonen, belooft het tweetal.

Comfortzone

Om zoiets voor elkaar te krijgen, moest de kweker wel uit zijn comfortzone treden. JUB Holland is namelijk van oudsher een traditionele bollenkweker zoals we die op de rijke gron-

den van Noord- en Zuid-Holland veel tegenkomen. Het concept *De Bonte Berm* is echter een combinatie van bolgewassen en inheemse, bloemrijke kruidgewassen. Per locatie en project wordt een op het gebied afgestemd mengsel samengesteld. Aan de hand van grondsoort, vochthuishouding, omgevingsinvloeden, floradistrict en de projectdoelstellingen van de opdrachtgever, wordt een kruidenmengsel samengesteld. Het mengsel bestaat uit inheemse soorten waarmee geprobeerd wordt een duurzame vegetatie te creëren.

Het kruidenmengsel vormt de basis voor de volgende stap: het samenstellen van een bollenmengsel dat aansluit bij de bloeitijd, omgevingsfactoren en het beheer. Het doel is om zo een stabiele vegetatie te ontwikkelen met meerjarige soorten en verwilderingsbollen die bovendien ecologische waarde toevoegt aan de omgeving. Dat laatste gebeurt vooral door de bloeitijd van *De Bonte Berm* zo lang mogelijk te rekken, van voorjaar tot in het najaar.

Doorbloeien

'Vroeger begonnen we met krokussen, de eerste lentebode', vertelt Uittenboogaart. 'Daarna kwamen de narcissen. Wat we misten, was de doorbloeit. Door in nieuwe mengsels ook alliums en camassia's toe te passen, lukt het nu om mengsels te maken die wel vier tot vijf maanden kunnen blijven doorbloeien.'

Daarmee anticipeert de bollenkweker nadrukkelijk op de vraag van opdrachtgevers naar meer biodiversiteit. Die vraag is relatief nieuw. Voorheen beheerden opdrachtgevers de openbare ruimte vaak heel anders dan nu. Nieuwe inzichten en nieuwe beheervormen scheppen ruimte voor innovatie. 'Voorheen werkten we vooral in plantsoenen met strakke gazons. Na de bloei stonden de maaiers meteen in de aanslag om te maaien. Nu wordt overal overgegaan op extensief beheer, dus één of twee keer maaien per jaar. Daardoor ontstaat voor ons de ruimte om veel bredere bloembollenpakketten toe te passen.'

Heemvegetatie

De *bonte Berm* bestaat echter uit een mix van bollen en kruiden. Daarmee wordt de bloeitijd van de bermgewassen uitgerekt tot wel acht maanden. Het najaar is de beste periode voor de aanleg van zowel de bollen als de heemvegetatie. De heemvegetatie ontwikkelt zich dan in het volgende groeiseizoen.

Stenige sporen uit het verleden worden weggepoetst

Een 'rustige' bodem, zonder verstoring en ongewenste kruiden en grassen, is wel een voorwaarde voor het creëren van een stabiele, duurzame vegetatie die jarenlang terugkomt. In Alkmaar, langs het Frans Coenenpad, steekt er heermoes door de beplanting van de *Bonte Berm*. Dat is een slecht teken.

Heermoes

'We wisten daarvan toen we dit project op ons namen', zegt Uittenboogaard daarover. 'De opdrachtgever is daar heel eerlijk over geweest. Toch hebben we besloten om de uitdaging aan te gaan. Op zich is de heermoes voor de ontwikkeling van de bollen en de kruiden hier niet storend. Zolang het niet te veel massa maakt, hoeven we niet in te grijpen. Het wordt anders als er distels in komen, bijvoorbeeld. Dan moeten we echt aan de slag. Die worden eruit geknipt. De heermoes doen we voorlopig niets aan.'

JUB Holland levert de projecten na drie jaar op met een bijpassend beheerplan. 'Soms houden we het ook langer in eigen beheer, tot wel vijf jaar. Het *Bonte Berm*-concept houdt in dat we

uiteindelijk een stabiele bollen- en kruidenvegetatie aan de gemeente overdragen.' Het beheerplan is het resultaat van de praktijkervaringen van de leverancier tijdens de opstart. *De Bonte Berm* aan het Frans Coenenpad is twee jaar geleden aangelegd.

Kant-en-klare haag

De rondgang door Alkmaar voert langs verschillende andere min of meer experimentele vergroeningsprojecten. Een kant-en-klare haag, die een parkeerplaats langs de Koedijkerstraat uit het zicht houdt, valt in dat verband bijvoorbeeld op. In een hekwerk dat met begroeiing is geplaatst, groeit *pyracantha*. 'Over twee tot drie jaar is die helemaal dichtgegroeid', zegt Bos over de haag. 'Het mooie is dat je de geparkeerde auto's uit het straatbeeld haalt. Je hebt meteen resultaat. Hij doet het ook goed. Hij begint zelfs al te bloeien. Er komen rode besjes in, ideaal voor de vogels.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!!

Heermoes brengt *De Bonte Berm* nog niet uit balans